

Milli kadrlar?n yeti?dirilm?sind? “aiq ad?na nümun? m?kt?bi”nin ?v?zsiz i?

1918-ci ilin 28 may tarixind? Az?rbaycan Xalq Cümhuriyy?ti hökum?ti milli tariximiz? ilk d?f? Az?rbaycan müst?qil, demokratik, parlamentli Az?rbaycan Xalq Cümhuriyy?tinin yaranmas? haqq?nda ?stiqlal B?yannam?si elan edildi.

CC?m? 23 ay f?aliyy?t göst?r?n Az?rbaycan Xalq Cümhuriyy?ti hökum?ti milli tariximiz? ilk d?f? Az?rbaycan türkc?sin? dövl?t dili elan ed?n v? dövl?t dilini t?hsil mü?ssis?l?rinin ?sas t?dris dilin? çevir?n, ca?da? ali t?hsil v? elm oca?? t?sis ed?n, ilk milli m?kt?bl?r ??b?k?si yaradan, ümumi icbari t?hsil? keçid prosesin? ba?layan, çoxsay?l? mü?llim seminariyalar? v? pedaqoji kurslar açan, dövl?t himay?sind? ilk m?kt?b?q?d?r t?rbiy? mü?ssis?l?rinin ?sas?n? qoyan, dövl?t s?viyy?sind? 100 n?f?r az?rbaycanlı? g?nci xarici ölk?l?rin? ali t?hsil mü?ssis?l?rin? oxuma?a gönd?r?n, ?lifba islahat?il? Avropa m?d?niyy?tin? yax?nla?maq yolunda ilk add?mlar atan demokratik, hüquqi, düny?vi, sivil dövl?t kimi da?daxil oldu. El? bunu gör? d?AXC hökum?tinin tarixini d?qiql?ed?n Q?rbet?d?qiqaç?lar? o dövrün milli hökum?tin “maarifçi hökum?” kimi d?y?rl?ndirildi?r.

Az?rbaycan Xalq Cümhuriyy?ti yarad?lanaq?d?r. Az?rbaycanda ana dilind? orta m?kt?b? yox idi. Anal?ili o dödövrün orta t?hsil oca?? say?lan arealn?m?kt?bl?rd? h?ft?d? bir-iki d?f? keçirilir v?m?cburi olmayan f?nn hesab o olunurdu. İlk d?f? orta t?hsilin milli?m?si AXC hakimiyy?ti ill?rind? h?yata keçirilmi?di. Pedaqogika tarixind?ki bu böyük hadis? qüdr?tl? s?n?tkar?m?z, mü?llim?r?m?li Abdulla ?aiqin ad? il?ba?l?d?r. Abdulla ?aiq Az?rbaycan romantizminin görk?mli nümay?nd?si, anadilli milli m?kt?bl?rin banisi, ?air, dramaturq v? yaz?ç?, mü?llim v? publisist, f?al? ictimai xadim idi. O özü bütünlük? xalqa xidm?t nümun?si idi, ?s?rl?rind?d?m?llim kimi ham?ya bunu tövsiy? edirdi. 1924-cü ild? t?l?b?l?rind?n birinin xatir? albomuna yazm??d?r: “Yüks?lm?k, h?qiqi b?xtiyarç?l?r? a çatmaq özünü deyil, ba?qalar?n? ya?atma?a çal?maqd?r. Zira ki, h?qiqi b?xtiyarlar c?miyy?t üçün ya?ayanlard?r”.

V?V?t?nini,xalq?n?do?ma dilini m?h?bb?t?sev?nbAbdulla?aiq “Xatir?l?rim”d?yaz?rd? “Milli vicdan milli m?kt?bl?rd?do?ar. M?kt?b?v? mü?llim?ri olmayan bir mill?t mü?yy?n bir simav?m?fkur?si olmayan bir cocu?a b?nz?r? ki, öz xeyir v? ??rini dü?ün?, dost v? dü?m?nini f?rq ed? bilm?z.

Cocuqlara özünü tan?dan?m?llishiss?rini, ruhlar?n? yüks?ld?n, onlar?nada?eçe?m?l?ri?q?d?rasaf?v? t?m?z? ür?kl?rind? büyük bir m?fkur? do?uran g?l?c?kd? sevgili v?t?ni üçün ?nd?y?rl? övlad yeti?dir?n v? sars?lmaz bir qüvv?t? haz?rlayan m?kt?bl?rd?r. M?kt?bl?r mill?tin nüv?v?s?ad?t?ç?ra??d?r. B?li, iqrane?tm?liyik ki, indiy?d?k?milli m?kt?bl?rimiz olmad??ndan xalq?m?z namin? heç bir ?eyimiz yox idi”.

Yaz?ç?l?r?ndan art?q mü?llimliyi il?iftixar ed?n maarif f?daisi Abdulla ?aiq 1919-cu ild? Az?rbaycan Xalq Cümhuriyy?tinin bir-birinin ard?nca m?d?ni t?dbir?r? h?yata keçiridi? bir zamanda m?kt?bl?rin milli?m?si üçün ilk add?m? atd?. Onun t??bbüsü il? bütün f?nl?rin rus dilind? t?dris edildiyi Bak?l realn?m?kt?bin n?zdind? Az?rbaycan dili dili?z?r? üçay?l?q kurs aç?ld?. Bu kursu qurtaran ?agird?r? üçün 49 rus sınıfı olan Bak?l realn?m?kt?bind? bütün ff?nl?rin Az?rbaycan dilind? t?dris edildiyi bir sınıf (üçüncü sınıf) aç?ld?. Bu sınıf?d? 25 ?agird?oxuyurdu. Onlar 1924-cü ild? ana dilind? orta m?kt?bi bitir?n ilk m?zunlar oldular. ?ib?zit?xatir?l?rind?yaz?rd? ki, Cumhuriyy?t dövründ? sınıfl?rin milli?dirilm?si il? bilavasit? özü m??ul olmu?, valideynl?ri y??araq onlar?n bir-bir raz?l?n? alm??, çarizm havas? il? h?r?k?t ed?n b?zi rus pedaqoqlar? il? mübariz? aparm??d?r.

Az?rbaycan maarifi tarixind? ana dilind? ilk t?hsil alm?? ?agird?r?, sonralar görk?mli elm, m?d?niyy?t xadiml?ri olaraq, h?min m?kt?bin mü?llim?rind?n Abdulla ?aiq Tal?bzad?ni, Camo C?bray?lb?ylini, Qafur R??ad Mirz?zad?ni, Xudaverdi K?l?nt?rlini v? ba?qalar?n? h?mi?? böyük m?h?bb?t?l? yad edildi?r. M?kt?bi bitir?n t?l?b?l?r? ali m?kt?bl?r? imtahans?z? q?bul olundular ki, bu da öz növb?sind? sonralar sovet respublikas?nda kadrm?s?l?sinin h?lin? böyük köm?k göst?rmi?di.

?ilk milli orta m?kt?bin burax?l????na h?se?dilmi?tt?nt?n?lidclasda N?riman N?rimanov da?i?tirak edirdi. O, üzünüm?zunlara tutub dem?di: “Siz? birinci v?siyy?tim budur ki, h?yatda çal?q?an olun, qorxaql?lmay?n, h?mi?? xalq?m?z?n? ir?li getm?sin?çal?l?n? H?min sınıfı bitir?n?ri iç?risind? m??hurşb?st?kar?smusiqi?ünas?frasiyab B?d?lb?ylinin, istedad? alim, c?rrah Fuad ?ndiyevin, akademik S?ft? Quiyevin, böyük mü?x?ssis v? dövl?t xadimi Süleyman V?zirovun v? onlarla ba?qalar?n?n adlar?n? ç?km?k olar.

QeQeyd etm?k?daz?md?r, ki, Az?rbaycanda milli kadrlar?ne yeti?dirilm?sind? A?aiq t?r?find?n milli?dirilm?i?

---

sinifl?rin ?sas?nda 20-ci ill?rin ?vv?ll?rind? yarad?lan “?aiq ad?na nümun? m?kt?bi” büyük i? görmü?dü.

Az?rbaycan Xalq Cümhuriyy?ti dövründ? Abdulla ?aiq t?r?find?n orta m?kt?b sinifl?rinin millil??dirilm?si t?hsil tariximiz? mühüm hadis?l?rd?n biri kimi daxil olmu?dur.

[“Az?rbaycan mü?llimi” q?zeti](#)